

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Кільдерова Дмитра Едуардовича на тему: «Теоретичні і методичні засади забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Реалії сьогодення позначаються інтеграційними процесами у сфері педагогічної освіти. Це зумовлює необхідність усвідомлення і вироблення нових теоретичних засад для забезпечення ефективного функціонування системи фахової підготовки майбутніх учителів технологій.

Основою якісної підготовки майбутніх учителів технологій як широко профільних фахівців, є інтегроване навчання, що охоплює різні галузі педагогіки, психології, економіки, управління тощо. Залишаються невирішеними питання щодо визначення методологічних засад підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання та концептуальні завдання підготовки їх до професійної діяльності. Необхідно уточнити концепцію професійної підготовки майбутніх учителів технологій з урахуванням сучасних викликів суспільства. На часі створення та впровадження в освітній процес комплексу навчально-методичного забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання.

Здобувач аргументував, що в зв'язку з цим нового актуального значення набувають питання визначення теоретичних і методичних засад та побудова педагогічної системи забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання.

Важливість проблеми і необхідність її розв'язання на теоретичному та методичному рівнях зумовили вибір теми дисертаційного дослідження Д.Е. Кільдерова.

Зв'язок теми із планами відповідних галузей науки

Варто наголосити, що тема дисертації Д.Е. Кільдерова є складовою планів науково-дослідних робіт комплексного тематичного плану наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова та плану і завдань наукових досліджень кафедри теорії та методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Зміст, методи, засоби і форми підготовки майбутнього вчителя технологій» (протокол № 5 від 24.12.2010 р.). Тема дисертації узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в Україні при НАПН України.

Найбільш істотні наукові результати дисертації

1. Аналіз досліджень дає підстави визначити чотири основні проблеми, що вирішуються в процесі модернізації освіти з питань забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання: підвищення якості підготовки вчителя на основі формування в студентів таких властивостей знань, як повнота, глибина, оперативність, гнучкість, конкретність, узагальненість, згорнутість, розгорнення, систематичність, системність, усвідомленість, міцність; здійснення підготовки майбутніх учителів через запровадження нових освітніх програм, розроблених на засадах інтеграції навчальних дисциплін; використання нових методичних прийомів у викладанні курсів відповідно до освітньо-професійної програми підготовки майбутніх учителів технологій.

Нові вимоги стосовно вчителя технологій в умовах переходу до інтегрованого навчання диктують необхідність подальшої модернізації педагогічної освіти та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

2. На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень щодо проблеми забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій з'ясовано, що є досить серйозні розбіжності в розумінні поняття якості, оскільки воно залежить від сфери застосування й тому наповнюється різним змістом. У соціальних і педагогічних науках є три основних підходи до визначення змістової сторони поняття якості підготовки: здатність відповідати вимогам змісту нормативних документів (державного освітнього стандарту, програм, навчального плану); показник рівня знань, умінь, навичок, що відображаються в оцінках результату навчання; відповідність продуктів навчання очікуванням кожної окремої особистості та суспільства в цілому.

3. Для проведення модернізації підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання необхідно використовувати нові положення, принципи та ідеї, керуючись якими можна будувати теорію й вдосконалювати практику підготовки вчителів різних спеціалізацій та профілів для роботи в системі загальної середньої освіти. Обґрунтовано специфічні принципи забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання: особистої спрямованості змісту; наукової цілісності навчальних дисциплін; комплексності; взаємозумовленості; єдності змістової та процесуальної сторін інтегрованих навчальних дисциплін.

4. Теоретично обґрунтовано педагогічну систему забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання, що є сукупністю взаємопов'язаних впливів для створення організованого і цілеспрямованого професійно-педагогічного впливу на розвиток компетентностей студента.

На основі системного, акмеологічного, синергетичного, компетентнісного, діяльнісного та інтегративного підходів, враховуючи визначені специфічні принципи та педагогічні умови забезпечення якості

підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання, спроектовано модель підготовки майбутніх учителів технологій.

5. Визначено напрями вдосконалення методики підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання: переорієнтація освітнього процесу з формування знань та умінь на формування професійної компетентності вчителя технологій (технологічної, інформаційної, профорієнтаційної компетентності та компетентності в галузі педагогічного проектування); використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання та викладання (підготовка майбутніх учителів до дистанційного навчання та підвищення кваліфікації); удосконалення методичної підготовки майбутнього вчителя технологій шляхом залучення до практико-орієнтованої діяльності.

Інтеграцію дисциплін забезпечує характер предметно-практичної діяльності, в якій використовуються матеріальні засоби навчання, а також зміст понять і закономірностей наукової картини світу, що при цьому розкривається.

6. Якість підготовки майбутніх учителів технологій на засадах інтегрованого навчання оцінювалась за чотирма рівнями (низький, достатній, середній та високий) у межах структурних компонентів за такими критеріями: мотиваційний; діяльнісно-орієнтаційний; рефлексивний.

Систематичне застосування різнопланових методів педагогічної діагностики (тестів, усних співбесід, оцінювання письмових розрахункових робіт та захисту проектів) сприяло об'єктивному оцінюванню навчальних досягнень студентів та коригуванню динаміки навчального процесу.

Аналіз результатів педагогічної діагностики на формувальному етапі засвідчив, що використання розробленої моделі забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання студентів, упровадження обґрунтованих педагогічних умов і розробленої методики підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання в педагогічні університети відіграють важливу роль щодо

підвищення рівня компетентності студентів та здатні суттєво покращити якість професійної освіти майбутніх учителів технологій.

Ступінь обґрунтованості використаних методів

Актуальність проблеми конкретизовано автором у меті, об'єкті, предметі і завданнях дослідження. Аналіз рукопису дисертації засвідчує, що поставлені завдання розв'язано, мету наукового пошуку досягнуто.

Зміст дисертації свідчить про глибоке володіння здобувачем проблемами теорії і методології професійної педагогіки.

Достовірність результатів забезпечено опорою на наукову методологію, тривале дослідне вивчення наукової проблеми (2012 – 2018 рр).

Перевагами дослідження Д.Е. Кільдеров є також високий ступінь аргументованості і конкретизації декларованих у дослідженні положень; узагальнення значного масиву психолого-педагогічних джерел, системне використання комплексу взаємодоповнюваних дослідницьких методів, методів математичної статистики (використання статистичного критерію згоди Пірсона χ^2 тощо).

Результати проведеного дослідження впроваджено у в навчальний процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Херсонського державного університету, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. До експерименту на різних етапах залучені понад 600 студентів.

Нові факти, одержані здобувачем

У дослідженні теоретично розроблено й обґрунтовано авторську концепцію забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання (система теоретико-методологічних і науково-

методичних ідей, положень і принципів інтегрованого навчання, норм і правил професійно-педагогічної підготовки, які ґрунтуються на системному, акмеологічному, синергетичному, компетентнісному, діяльнісному та інтегративному підходах), що є основою педагогічної системи забезпечення якості підготовки студентів.

Створено та апробовано педагогічну систему забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання, що складається з сукупності взаємопов'язаних компонентів – методологічного (методологічні підходи: системний, синергетичний, акмеологічний, компетентнісний, діяльнісний, інтегративний; принципи особистісної спрямованості змісту, наукової цілісності навчальних дисциплін, комплексності, взаємозумовленості, єдності змістової та процесуальної сторін інтегрованих навчальних дисциплін); змістового (визначення і терміни з професійно-педагогічної підготовки; знання сучасного стану та актуальних проблем забезпечення її якості; знання правил, норм професійної і педагогічної підготовки; знання про процеси комунікації та суб'єкт-суб'єктної взаємодії; знання організації професійно-педагогічного оцінювання); методичного (форми навчання: навчальні заняття, самостійна робота студентів, практична підготовка, контрольні заходи; методи навчання: словесні, практичні та наочні; засоби навчання); суб'єктного (студент і педагог; суб'єкт-суб'єктна взаємодія); оцінно-результативного (критерії оцінювання якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання і результат – якісно підготовлений учитель технологій).

Обґрунтовано педагогічні умови забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання (створення можливостей для кожного студента щодо виявлення та розвитку особистісних творчих якостей за профілем підготовки; відбір і структурування змісту психолого-педагогічних та професійно-практичних дисциплін на основі інтегрованості й інтердисциплінарності з акцентом на

діяльність майбутнього вчителя; стимулювання мотивації студентів для одержання особистісно-значущого освітнього продукту в галузі педагогіки).

Значення отриманих автором результатів дослідження для науки і практики

Дисертаційна робота містить нові наукові положення, що сприяють підвищенню якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання.

За матеріалами досліджень розроблено «Стандарт вищої освіти України першого бакалаврського рівня галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014.10 Середня освіта (трудове навчання та технології)» (співавтор) та навчально-методичне забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання (навчально-методичне забезпечення запроваджено в освітній процес педагогічних закладів вищої освіти для підвищення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання). Підготовлено навчальні посібники: «Креслення» (рекомендований Міністерством освіти і науки України), «Педагогічний коучинг» та навчальні програми: «Методологія і методи педагогічних досліджень», «Інженерна та комп'ютерна графіка», «Креслення», «Нарисна геометрія», «Методика навчання креслення», «Сучасні засоби навчання графічним дисциплінам», «Інноваційні технології у педагогічній освіті», «Історія трудового та професійного навчання», тощо. Матеріали дослідження, методичні рекомендації, навчальні програми можуть бути використані в професійній підготовці майбутніх учителів технологій, а також під час викладання курсів фахових дисциплін, у науково-дослідній роботі студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів та в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Повнота викладу результатів в опублікованих працях

Відзначимо рівень оприлюднення результатів дослідження. Результати дослідження Д.Е. Кільдерова відображено у 61 опублікованих працях. Серед них: 1 одноосібна монографія, 3 колективні монографії, 24 статті у фахових виданнях із педагогічних наук (із них 9 у співавторстві, 8 статей у виданнях, що внесені до наукометричних баз даних, із них 3 у міжнародних фахових періодичних виданнях), 12 навчальних і навчально-методичних посібників, 15 навчальних програм, 5 статей у збірниках матеріалів наукових конференцій та інших виданнях.

Текст автореферату відповідає змісту і структурі докторської дисертації, дає чітке уявлення про її специфіку та отримані результати наукового пошуку.

Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської дисертації автор не використовував.

Перспективні напрями подальших наукових розвідок доцільно спрямувати на дослідження засад забезпечення якості підготовки студентів різних спеціальностей на основі інтегрованого навчання, здійснення пошуку ефективних форм підвищення кваліфікації вчителів у контексті інтегрованого навчання, дослідження проблеми наступності підготовки вчителів технологій в умовах запровадження інтегрованого навчання, обґрунтування підготовки вчителів технологій за різними профілями та спеціалізаціями на рівні стандартів.

Зауваження і побажання

Разом із позитивною оцінкою змісту дисертації, рівня її виконання, вважаємо за необхідне висловити такі зауваження і побажання:

1. У підрозділі 1.3 здобувач проводить аналіз концептуальних основ підготовки вчителів технологій на основі інтегрованого навчання. Бажано б було у межах проведеного дослідження висунути авторську концепцію підготовки учителів технологій.

2. На нашу думку, автор недостатньо уваги приділив аналізу зарубіжного досвіду підготовки майбутніх учителів технологій. В контексті євроінтеграційних процесів доречним був би аналіз зарубіжного досвіду та можливостей його використання в системі педагогічної освіти в Україні.

3. Представлена на рис. 3.1 організаційно-педагогічна модель забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання лише б виграла, якби її структура була розбита на певні блоки та розширити взаємозв'язки між визначеними елементами.

4. Ефективність визначених педагогічних умов доведена експериментально, разом з тим бажано б уточнити яким саме чином автор визначив ці умови.

5. Вважаємо, що з міркувань уникнення перевантаження основної частини роботи другорядними фактами, дані, вміщені, зокрема в рисунках 5.1 – 5.9, доцільно було б перенести в додатки.

6. Робота не позбавлена окремих мовно-стилістичних огріхів та кальок.

Висловлені побажання не є принциповими і не впливають на загальний високий рівень докторської дисертації, в якій здійснено комплексне вирішення актуальної наукової проблеми, що полягала в обґрунтуванні теоретичних та методичних засад забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Аналіз дисертації, автореферату, опублікованих наукових праць Кільдерова Дмитра Едуардовича дає підстави для такого висновку. Дисертаційна робота **«Теоретичні і методичні засади забезпечення якості підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегрованого навчання»** є самостійною, науково значущою, структурно завершеною працею. У дослідженні отримано нові науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати в галузі теорії і методики професійної освіти, що в

сукупності є суттєвими для теорії і практики якості підготовки майбутніх учителів технологій.

Докторська дисертація відповідає паспорту спеціальності 13.00.04, профілю спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01, вимогам пунктів 9, 11 – 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від № 567 від 24.07.2013 р. а його автор – Кільдеров Дмитро Едуардович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
радник директора Інституту обдарованої
дитини НАПН України

В.М. Мадзігон

підпис

начальник
кадрів

Мадзігон В.М. засвідчує!

Бонан С.О.